

وَقَالُوا هَذِهِ أَمْثَلُ الَّذِي أَجْرَمُوا فَذُكِّرُوا بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ
فَكَيْفَ يَرْجِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ أُولَئِكَ
أَشَدُّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ عَذَابًا أُولَئِكَ هُمُ الَّذِينَ يَنْفَرُونَ

رمضان در ماه چه خبر است؟

طاہرہ یراقی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در ماه رمضان چه خبر است؟

طاہرہ یراقی

در ماه رمضان چه خبر است؟

سخن آغازین

ساعت ها از پی هم می آیند و می روند ؛ هر روز جای خود را به شب می سپارد و هر شب به صبحی دیگر می انجامد ؛ ماه ها می گذرند و چون یازده ماه از پی هم گذشت نوبت به رمضان می رسد. ماهی که بزرگترین شاخصه ی آن در اذهان ما ، روزه داری است .

آری ! روزه داری یکی از مهم ترین ویژگی های این ماه شریف است ، اما در این ظرف زمان ، خبرهای خوش دیگری هم هست که گاه از آنها غفلت می کنیم !!!

کمتر به این می اندیشیم که به راستی در ماه مبارک رمضان چه خبر است؟ چرا این ماه را ماه رحمت و برکت^۱ نامیده اند؟ چرا خداوند بزرگ این ماه را بر سایر ماه ها کرامت، عظمت، شرافت و فضیلت^۲ بخشیده است؟ چرا فرموده اند روزها و شب های این ماه بهترین روزها و شب ها و ساعاتش بهترین ساعتهاست^۳؟ چرا ماه رمضان را عید دوستان خدا^۴ خوانده اند؟ به راستی در این ماه چه خبر است؟

این سطور تنها اشارتی است به برخی از برکات این ماه عزیز، باشد که قدرش را بیشتر بدانیم و از آن فقط با سختی روزه داری (که البته آن نیز درجای خویش شیرین است) یاد نکنیم.

۱- خطبه شعبانیه

۲- دعای ماه مبارک رمضان

۳- خطبه شعبانیه

۴- میزان الحکمة جلد ۵ صفحه ۲۱۳۰

۱- ماه رمضان ، زمان ضیافت با شکوه خداوند است.

هر ضیافتی دوطرف دارد یک سو میهمان است و سوی دیگر میزبان؛ دعوت از میزبان است و اجابت از میهمان، تکریم از میزبان است و رعایت آداب از میهمان، پذیرایی از میزبان است و قدردانی و تشکر از میهمان.

اما گذشته از این ها در هر ضیافت ، مهم ترین اصل، دوستی و محبت است. به این معنا که دعوت میزبان از میهمان^۵ ، نخست ، نشانه ی محبت و دوست داشتن است و ارزشمند ترین رکن یک ضیافت نیز همین است.

اینک دقایقی به این بیاندیشیم که خداوند مهربان برای شرکت در یک ضیافت مجلل و با شکوه از ما بندگان بی مقدار خویش دعوت به عمل آورده است .خوشا به سعادت ما که به چنین میهمانی دعوت شده ایم. باید بر خویش ببالیم و وقتی نزدیکی ماه مبارک رمضان ، دعوت او را یادآور می شود و بارش رحمتش را بر لب تشنگان دنیا نوید می دهد؛ غرق دریای شادی شویم .

پس رکن اول یک ضیافت، محبت است که در دعوت میزبان از میهمان تجلّی میابد.

پیامبر رحمت که زبان گویای حق در زمین است به روشنی می فرماید: «شما در ماه رمضان به ضیافت پروردگار دعوت شده اید»^۶ .

این دعوت پیش و بیش از همه نشانه ی لطف و کرم او در حق ما و مهربانی و عطوفتش درباره ی ماست و این لطف و احسان را با هیچ محبتی قیاس نتوان کرد.

۵- اگر هیچ محذوری در کار نباشد و جز خواست قلبی میزبان علت دیگری در کار نباشد که در میهمانی پروردگار به طریق اولی چنین است.

۶- خطبه شعبانیه

و جالب این جاست که با وجود آن که ما میهمانان شایسته ای برای حضرت حق نیستیم، اما او آداب میهمانی را در حق ما تمام می فرماید و بسان میزبان بزرگواری که میهمانان عزیزی دارد، آداب تکریم میهمان را به جای می آورد.

در جهت یادآوری این لطف الهی است که پیامبر(صلی الله علیه و اله وسلم) می فرمایند: «شما در ماه رمضان از تکریم شدگان پروردگار هستید»^۷.

بدون تردید پاسخ این همه لطف و رحمت و دعوت چیزی نیست جز اجابتی با جان و دل، اجابتی با عشق و شیفتگی تمام.

اما رکن دیگر ضیافت، پذیرایی میزبان است از میهمان و از آنجا که میزبان هرچه کریم تر باشد و دست و دلبازتر، سفره ی مهمانی اش گسترده تر و با شکوه تر است؛ وقتی میزبان خداست ناگفته پیداست که چه ضیافت با شکوهی ترتیب می دهد و چگونه از میهمانانش پذیرایی می کند؟ میهمانانی که به معنای واقعی کلمه تمام هستی خویش را وامدار او هستند و نه این یک ماه، که تمام عمر خویش را بر سر سفره ی احسان او نشسته اند. انواع و اقسام نعمت های رنگارنگ را برایشان آفریده و سفره ای به وسعت دنیا در برابرشان چیده، از خوردنی ها و پوشیدنی ها، از دیدنی ها و شنیدنی ها و لذت های گوناگونی که فراهم آوردنش جز از او از دیگری ساخته نیست.

برای بندگانی که شب و روز بر چنین سفره ی پر نعمتی میهمانند، اکنون که ضیافت ویژه ای ترتیب یافته چه پذیرایی باید مهیا کرد؟ آیا جز این است که در کنار این سفره ی گسترده که انواع لذت های مادی در آن فراهم است، باید لذت های معنوی را در این ضیافت جای داد؟!

آن که به میهمانی خوانده شده، جسم انسان است یا روح او؟ آیا جسم

خاکی شایستگی مهمان حضرت حق شدن را دارد؟!!!!

حقیقت آنست که مخاطب دعوت پروردگار «روح انسان» است؛ همان روح شریفی که متعلق به عالم بالاست و خداوند بزرگ در باره ی آن فرموده : از روح خویش در او دمیدم^۸. تردیدی نیست که خداوند عالم روح و جسم ندارد که از روح خود در قالب بشری دمیده باشد بلکه این روح مخلوقی است که به واسطه ی شرافت و عظمتش به او منسوب شده است^۹.

حال اگر میهمان این ضیافت ، روح بشری است پس باید پذیرایی نیز متناسب با آن باشد. روح بشر نیازی به خوراک و پوشاک ندارد، اما سخت محتاج طهارت و نورانیت است و درست به همین دلیل است که پذیرایی حضرت حق در ماه مبارک رمضان نیز از همین دست است.

بندگان حضرت حق دعوت شده اند تا از متاع های با ارزشی چون مغفرت، نورانیت ، رحمت، قرب و نجات که به وفور در سفره ی گسترده ی رمضان فراهم آمده ، بهره مند شده و از این ضیافت ، شاد و پاک و نورانی بیرون آیند.

و جالب اینجاست که علاوه بر همه ی این الطاف ، پروردگار مهربان برای میهمانانش چشم روشنی نیز فراهم آورده است؛ چشم روشنی هایی شایسته ی حضرتش که فقط با شناخت بزرگواری و کرم او قابل درک است.

در یکی از مناجات های وقت سحرماه رمضان ، خطاب به حضرت حق عرض می کنیم: « پروردگارا برای هر مهمانی چشم روشنی هست و من میهمان تو هستم، پس در این شب چشم روشنی مرا بهشت قرار بده»^{۱۰}

۸- حجر ۲۹

۹- چنانچه خداوند خانه ی کعبه را به خویش منسوب فرموده تا شرافت آن را به همگان برساند

۱۰- فرازی از دعای پنجم سحرهای ماه رمضان

۲- ماه رمضان ، ماه روزه داری است.

رمضان را همه به روزه می شناسیم و چون این عبادت شریف بر جسم ما گران می آید با کمال تأسف گاه لب به شکوه می گشاییم و با جملاتی کم و بیش طنز آلود این جلوه از ماه مبارک را با ناسپاسی پاسخ می گوئیم!! به راستی چرا خداوند ضیافت و میهمانی خویش را با گرسنگی ، تشنگی و محرومیت از لذات حلال توأم ساخته است؟ چرا در این ماه رنج روزه داری را بر ما تکلیف فرموده است؟

یک مثال ساده شاید گره این سوال را بگشاید. توجه دارید که شرکت در هر میهمانی آدابی دارد و استفاده از سرویس پذیرایی ، مشروط به رعایت آن آداب است ؛ مثلاً حداقل آداب یک ضیافت معمولی و ساده، آراستگی ظاهر و پاکیزگی است.

میهمانی که با ظاهر کثیف و نامرتب و با دست هایی آلوده قصد حضور بر سر سفره ی پذیرایی را داشته باشد، یقیناً با واکنش میزبان و حتی سایر مهمانان مواجه خواهد شد و مسلماً هرچه ضیافت مهم تر و با شکوه تر باشد، آداب آن نیز بیشتر و جدی تر است. اکنون دقایقی بیندیشیم که روح و جان ما بندگان روسیاه به ضیافت ویژه ی پروردگار دعوت شده و قرار است سر سفره ای بنشینیم که در آن رحمت عطا شده و نورانیت تقسیم می گردد.

حداقل آداب این سفره، پاکیزگی و طهارت روح است و این امر با محروم کردن جسم از لذت های حلال در طول روز، آغاز و با پاک نگه داشتن چشم و گوش و سایر اعضا و جوارح از گناه و نافرمانی تکمیل می شود.

روح ما در طول سال با بها دادن بیش از اندازه به جسم مورد بی مهری قرار گرفته و توجه چندانی به آن نمی شود و این امر سبب تضعیف روح

شده وقفس تن ، برای این پرنده ی آسمانی، تنگ تر وتنگ تر می شود. اما ماه رمضان ، ماه بها دادن به روح است. روحی که میهمان حضرت حق است، باید پر و بال بگیرد و کم لطفی های یازده ماهه ی انسان در حق او جبران شود. پس فرمان حضرت حق بر این قرار گرفته که جسم اندکی تحت فشار قرار گیرد تا روح قوی، پاکیزه وخاشع شود و شایسته ی بهره مندی از ضیافت الله گردد.

همه ی ما این ثمره ی روزه داری را تجربه کرده ایم که چگونه گرسنگی، تن را به خضوع و دل را به خشوع وامیدارد.

از سوی دیگر روزه آزمونی است که بندگان خدا با آن آزموده می شوند. این آزمون اندکی دشوار، محک شایسته ای است برای سنجش و ارزیابی مدعیان بندگی و میزان اخلاص آنها.

با این همه، لطف پروردگار در حق بندگان تا آنجاست که همین روزه را نیز فقط برای افراد سالم و توانا واجب فرموده و بر ناتوانان و بیماران تکلیف نساخته است.

شرکت در ضیافت الهی و اجابت دعوت پروردگار، منوط به نیت اطاعت است و عدم انجام فریضه ی روزه چنانچه بر عهده فرد نباشد ، او را از شمار میهمانان پروردگار خارج نمی سازد. همینکه مؤمن قصد اطاعت دارد و اگر مسافر، بیمار و ناتوان نبود ، حتما روزه دار می بود، کافی است که مشمول عنایت پروردگار واقع شده و در ضیافت ویژه ی او راه یابد. حال بماند که همین عبادت ناچیز در این آستان تا چه اندازه ارزشمند است و خداوند بزرگ چه پاداش های بزرگی برای روزه داران فراهم آورده، تا جایی که می فرماید: « روزه برای من است و من خود آن را پاداش می دهم. »

امام رضا (علیه السلام) در بیان علت وجوب روزه می فرمایند: روزه دار بر

اثر گرسنگی و تشنگی که به او می رسد، خاشع و فروتن شده و طالب رضا و پاداش الهی و عارف و صابر می شود و به این سبب مستوجب ثواب می گردد، گذشته از این، روزه موجب خود داری از شهوات است تا در دنیا پند دهنده ی روزه داران باشد و آنان را در راه انجام وظایفشان ورزیده کند^{۱۲}...

۳- ماه رمضان، زمان گناه سوزی است.

یکی از مهمترین الطاف پروردگار در این ماه شریف، باران آمرزش و مغفرتی است که به سوی بندگان گنهکار سرازیر فرموده و آلودگی روح و جانیشان را می شوید و پاکی و طهارت را برایشان به ارمغان می آورد. رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و اله وسلم) فرمودند: رمضان بدین سبب رمضان نامیده شده است که گناهان را می سوزاند^{۱۳}.

انبوه گناهی که در جان ما تلمبار شده و بوی تعفن آن اهل آسمانها را می آزارد و سنگینی و آلودگیش هر روز بیشتر و بیشتر می شود می تواند در ظرف شریف رمضان به فضل پروردگار، یکباره بسوزد و نابود شود.

می دانیم گناه چنانچه بخشوده نشود، عامل گرفتاریها و مصائب بسیار در دنیا و آخرت است. گناهان در دنیا از سویی کوتاهی عمر، سلب نعمت، تنگی رزق و گرفتاریهای گوناگون به ارمغان می آورد و از سوی دیگر موجب سختی دل، ظلمت درون، سلب توفیق و نابودی اعمال نیک می شوند.

از آنجا که در این ماه شریف، شیاطین در اسارتند، توفیق توبه زودتر دست می دهد و چون رحمت الهی نیز در رمضان در حال بارش سریع و مداوم است، پذیرش این توبه هم بسیار سریع تر رخ می دهد و درست به همین دلیل یکی از اعمال بسیار شایسته و مهم در این ماه شریف پوزش

۱۲- همان

۱۳- میزان الحکمه جلد ۵ صفحه ۲۱۳۰

طلبی، آمرزش خواهی، بازگشت به سوی حق و در یک کلام، توبه است. میهمانان الهی باید این فرصت را غنیمت بشمرند و از گناهان کوچک و بزرگ، پیدا و پنهان، سهو و عمد، بخاطر مانده و فراموش شده و در یک کلام، ازهر گونه نافرمانی عذر خواسته و طلب بخشش کنند و این امر آنقدر مهم است که معصومین در جای جای دعاهای شریف این ماه آنرا به ما آموخته و یادآور شده اند.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله و سلم) می فرمایند: ای مردم پشت شما از بار گناهان سنگین است، پس با طولانی کردن سجده آن را سبک کنید و بدانید حق تعالی به عزت خود سوگند یاد کرده که نمازگزاران و سجده کنندگان در این ماه را عذاب نکند و در روز قیامت آنان را از آتش دوزخ در امان نگاه دارد.^{۱۴}

و اما آثار آخرتی گناه بیش از آن است که بتوان همه را ذکر کرد. این آثار از شدت و سختی مرگ آغاز شده و با انواع عذابهای عالم قبر ادامه می یابد و در سرای آخرت نیز عقوبت گناه ناگفتنی است؛ نه ذهن را قدرت درک و تصور آن است و نه زبان و قلم را توان بازگویی.

و از آنجا که خداوند مهربان بندگان را بسیار دوست میدارد و دوست ندارد به چنین عقوبتهایی دچار شوند، در این دنیا راه توبه را باز گذاشته و در صورت پشیمانی و استغفار وعده آمرزش داده است و در زمانهای خاصی چون ماه رمضان بیش و پیش از همیشه و با اندک بهانه ای می بخشد، پاک میکند و گرامی می دارد و در حقیقت، لطف و بزرگواری را به اوج می رساند.

از همین روست که پیامبر (صلی الله علیه و اله و سلم) فرموده اند: «شقی

است بنده ای که در این ماه بزرگ از آمرزش خداوند بی بهره بماند^{۱۵}»
به ساحت لطف و کرم آن بخشنده ی مهربان پناه می بریم از اینکه گناهی
در نامه ی عمل ما ثبت شده باشد که در کنار آن توبه و طلب بخشایشی
نباشد.

۴- ماه رمضان گاه نزول قرآن و بهار تلاوت آن است.

کلام زیبا و دل نشین خداوند ، در این ماه شریف، کره ی خاکی ما را
عطرآگین کرده و بر قلب مبارک پیامبررحمت نازل گشته است و این خود
بر شرافت این ماه می افزاید.

قرآن کریم ، سفره ای ملکوتی است که به فضل الهی برای انسان سازی
گسترده شده و در عظمت این کتاب آسمانی همین بس که تجلی خداوند
است. تجلی هر کسی در گفتار و نوشتار اوست و این کلام شریف تجلی
خداوند بزرگ است.

قرآن کریم ، مخلوق شریفی است که در قالب الفاظ و کلمات زیبا و با
آهنگی نغز و دلربا فرو فرستاده شده، هر لفظ و کلمه اش هفتاد معنی
دارد و هر آیه اش در نوع خود بی نظیر و بی بدیل است. کتابی که نه
فقط در فصاحت و بلاغت بلکه در نورانیت و هدایت ، مبارزطلبی می کند
و قرن هاست که ندای تحدی و مبارزطلبی اش بی پاسخ مانده و به یقین
تا ابد نیز بی پاسخ خواهد ماند.

نا گفته پیداست وقتی قرار است چنین حقیقت ملکوتی تنزل یافته ،
چون خورشیدی آسمانی زمین را نورانی و مشعشع سازد، زمان و مکانی
شایسته می طلبد؛ این است که شریف ترین مکان یعنی قلب مبارک

اشرف مخلوقات، ظرف مکانی نزول کلام الله قرار می گیرد و ماه پرفضیلت
رمضان و شب قدر، ظرف زمانی آن.

آری خود پروردگار نیز اولین شرافت ماه رمضان را همین نزول کلامش
معرفی می فرماید «شهر رمضان الذی انزل فیہ القرآن هدی للناس و
بینات من الهدی و الفرقان»^{۱۶}

می بینیم که در همین بخش از آیه به هدایتگری قرآن کریم نیز به عنوان
حکمت این نزول اشاره شده است.

اکنون بیندیشیم ، خداوند بزرگ چه منّتی بر ما نهاده که اجازت فرموده
است این کلام شریف بر زبان ما گنهکاران جاری شود و دل های ما ظرف
آیات نورانی آن گردد!! و چه اندازه جای حسرت دارد اگر این نورانیت را به
دل راه ندهیم و فقط به تلاوت ظاهر آیات آن بسنده کنیم! مگر نه اینکه
این کتاب، نامه ی سر گشاده ی حضرت دوست است خطاب به پیامبرش
که به فضل خویش مارا نیز از محتوای آن آگاه فرموده و آن را وسیله ی
هدایتمان قرار داده است.

به افتخار این میهمان عزیز، خداوند مهربان این ماه را به طور ویژه ماه
تلاوت قرآن قرار داده و پاداش باور نکردنی برای آن منظور فرموده است
تا آنجا که تلاوت یک آیه، پاداش تلاوت تمام قرآن را دارد^{۱۷}.

۵- ماه رمضان، زمان اجابت دعا و اعطای خواسته هاست.

از دیگر برکات این ماه مبارک، اجابت دعاست که فرموده اند: دعای روزه
دار، زمان افطار از درگاه الهی رد نمی شود^{۱۸}.

۱۶- بقره ۱۸۵

۱۷- خطبه شعبانیه

۱۸- دعوات راوندی ۲۷

گرچه در خانه ی حضرت حق در طول سال به روی بندگان باز است و اجابت و پاسخگویی به خواسته های آنان ، سنت اوست و ندای «ادعونی استجب لکم» از سوی او همواره گوش جان بندگان را می نوازد، اما لطف او در این ماه به طور ویژه و خاص مشمول حال میهمانان رمضان است و دعاها ی آنان ، بیش از همیشه به اجابت می رسد و این نوید رسول خداست که فرمود: «دعای شما در این ماه پذیرفته است»^{۱۹}

البته توجه به این نکته لازم است که «اجابت» به معنای پاسخگویی است و اگر می فرماید: مرا بخوانید تا شما را اجابت کنم، به این مفهوم است که هر کس پروردگارش را بخواند و دست طلب به درگاه او بلند کند یقیناً حضرت حق درپاسخ او خواهد گفت که چه می خواهی بنده ی من؟ در واقع بی اعتنایی نسبت به دعای بنده ازساحت قدس الهی به دور است. اما زمانی که بنده حاجت و درخواستی را مطرح می کند، چنانچه عطای این خواسته با حکمت الهی سازگار بوده و مانع حکیمانه ای در کار نباشد، نیاز او را برآورده ساخته و حاجتش را عطا می فرماید. اما زمانی که حکمتش اقتضا نکند و یا عطای این خواسته به صلاح بنده نباشد، باز هم او را دست خالی برنمی گرداند و به شکلی پاسخ دعا و درخواست بنده را داده، برایش در زمانی دیگر و گاه به صورتی دیگر جبران می فرماید.

حال چنین پروردگاری با این همه فضل و بزرگواری که دراجابتش همواره باز است، وقتی ماه رمضان را به طور ویژه برای میهمانانش محل اجابت دعا قرار داده ؛ ناگفته پیداست که چه عنایت خاصی نسبت به آن ها دارد و چه حجمی از خواسته های آنان ، در این ماه به امضای اجابت آراسته می گردد و چه موانع بی شماری از سرراه این اجابت برداشته می شود.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه واله وسلم) در مورد دعا کردن در این ماه عزیز

می فرمایند: در اوقات نماز دست های خود را به دعا بلند کنید زیرا بهترین ساعات است و خداوند در این اوقات، با رحمت به بندگانش می نگرد و اگر با او مناجات کنند، پاسخ می فرماید و اگر او را صدا بزنند، لبیک می گوید و اگر از او چیزی بخواهند عطا می فرماید.^{۲۰}

۶- ماه رمضان، ماه تمرین تقوی است.

خداوند متعال در کتاب سراسر نور خویش، زمانی که از روزه داری در ماه رمضان یاد کرده یکی از مهمترین اسرار روزه را نیل به تقوی و پرهیزکاری معرفی می فرماید.

« ای مؤمنین! روزه بر شما نوشته شده، همانگونه که بر پیشینیان شما نوشته شد شاید تقوی پیشه کنید.^{۲۱} »

گویا رمضان، زمان مشق تقوی کردن است و تمرین پرهیزکاری. اساسا تقوی، به معنای خویشتنداری است. انسان متقی به شدت مراقب خویش است و افکار، رفتار و گفتارش همواره تحت کنترل اوست. گویی روزه دار در ساعاتی از روز، حلال های الهی را برای خویش حرام می انگارد و از آن ها دوری می کند تا بیاموزد که در طول زندگی از حرام ها پرهیز کند و روح و جان خویش را به نافرمانی او آلوده نسازد و این همان مشق تقوی کردن است.

درواقع تقوی نوعی ترمز است برای ماشین وجود انسان که فقدان آن برابر است با انحراف، سقوط و نابودی. اگر انسان بی تقوی را به یک اتومبیل بی ترمز تشبیه کنیم، بسیار کم گفته ایم و ابعاد بسیاری را نادیده گرفته ایم چرا که خطر یک انسان بی تقوی برای خود و دیگران به مراتب بیشتر از یک اتومبیل بی ترمز است.

انسان با تقوی بر خویش مسلط است. در واقع تقوی نوعی اراده و قدرت است که چشم، گوش، زبان و سایر اعضا را کنترل کرده از گناه حفظ می کند. فرد با تقوی لغزشگاه های بی شماری که در اطراف انسان وجود دارند را می شناسد. در هر لحظه از زندگی مراقب است مبادا در یکی از دام های شیطان گرفتار آید؛ مبادا نفس، او را بفریبد؛ مبادا از راه راست به بیراهه بیافتد؛ مبادا به یکی از پرتگاه های گناه و نافرمانی سقوط کند و مبادا....

و این مراقبت دائمی انسان ارجمند است که ملاک ارزشمندی انسان ها در پیشگاه خداوند قرار گرفته و حضرت حق با ارزشترین انسان ها را با تقوی ترین آن ها می داند و به فرموده ی آیه ی شریفه در واقع تنها راه نزدیک شدن و محبوب خدا شدن، آراسته شدن به ملکه ی تقواست.

گذشته از این، قرآن کریم تقوی را تنها شرط قبولی اعمال در پیشگاه حضرت حق معرفی می فرماید و بر این نکته اصرار می ورزد که : «اعمال نیک تنها از انسان های با تقوی پذیرفته است»^{۲۲}.

کیست که نداند آنچه مهم است قبولی اعمال نیک است نه انجام آن، چه بسیار اعمال نیکی که به دلایل متعدد در پیشگاه الهی پذیرفته نیست و چه اعمال به ظاهر کوچک و ناچیزی که به برکت تقوای فرد ، پذیرفته شده و شامل پاداش های بزرگ الهی می شود^{۲۳}.

به همین جهت در ماه رمضان که زمان تمرین تقوی است، اعمال نیک نیز بسیار آسان تر از سایر مواقع، به امضای قبول از طرف حضرت حق آراسته می گردند.

در نویدهای پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله وسلم) درباره ی ماه رمضان می شنویم که: «عملکم فیه مقبول»^{۲۴}

تقوی و پرهیزکاری راه خروج از مشکلات دنیا را برای مومن می گشاید . انسان متقی هرگز در بن بست قرار نمی گیرد. این بشارت قرآن کریم است که در سومین آیه از سوره ی مبارکه ی طلاق می فرماید: «هر کس تقوا پیشه کند، خداوند متعال برای او راه خروجی از گرفتاری ها قرار می دهد.»

و در جای دیگر در کلام سراسر نورش مزده می دهد که به انسان متقی ، بینشی عطا می فرماید که حق را از باطل به درستی تشخیص دهد و در این تشخیص دچار خطا نشود^{۲۵}.

اما آنچه که شاید از همه ی این بشارت ها بالاتر و والاتر باشد آن است

۲۲- مائده ۲۷

۲۳- کار با تقوی کم نیست ، چگون ه ممکن است عمل مقبول کم باشد . تحف العقول، صفحه ۲۰۱

۲۴- خطبه شعبانیه

۲۵- انفال ۲۹

که تقوی توشه ی سفر آخرت ماست. کدام انسان عاقلی است که بی آمادگی و بدون برداشتن لوازم ، راهی سفر شود؟ هرچه مسیر دورتر و سفر طولانی تر باشد، توشه ی بیشتر، ضروری است. همه ی ما چه بخواهیم و چه نخواهیم روزی نه چندان دور، راهی سفر آخرت خواهیم شد؛ سفری سخت و بی بازگشت که نیاز به باروبنه ی بسیار دارد و بنا به فرمایش قرآن کریم ، بهترین توشه تقوی است.^{۳۶}

اگر بخواهیم درباره ی تقوی کوتاهترین و کاربردی ترین جمله را به کار ببریم، بی تردید باید بگوییم تقوی در انجام واجبات و دوری از محرمات خلاصه می شود.

متقی به کسی می توان گفت که در انجام درست، دقیق و به هنگام واجباتش کوتاهی نکند و از روی بی اعتنایی یا لجاجت مرتکب حرام های الهی نشود.

آری! رعایت خط قرمزهای الهی بهترین محک تقواست و جالب اینجاست که این دو بعد پرهیزکاری در کنار یکدیگر پازل تقوی را کامل می کنند و یکی بدون دیگری مانند شیری بی یال و دم است. و درست به همین

دلیل وقتی امیرمؤمنان حضرت علی (علیه السلام) از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله وسلم) سؤال فرمودند: بهترین عمل در ماه رمضان چیست؟ حضرت پاسخ دادند: بهترین اعمال در این ماه ترک محرمات الهی است.^{۲۷}

اصولا گناه قدرت تخریبی عجیبی دارد. اگر اعمال نیک ما به تک تک آنچه‌هایی تشبیه شوند که قرار است دیواره ی تقوای مؤمن را بنا کنند، گناه همچون ضربت ویرانگری است که ناگهان همه ی دیوار را در هم کوبیده و تخریب می کند.

اعمال نیک ما اگر چه اندک باشند آرام آرام دیواره ی تقوی را در وجود ما بالا و بالاتر می برند، به شرط آنکه تیشه ی گناه آن را ویران نکرده و به مخروبه ای بدل نسازد.

بانوی دو عالم حضرت فاطمه ی زهرا (سلام الله علیها) می فرمایند: اگر روزه دار زبان و گوش و چشم و اعضا و جوارح خود را نگه ندارد، روزه به چه کار او می آید؟^{۲۸}!!

۷- ماه رمضان، ماه شگفت ترین احسان های الهی است.

شگفت است باران رحمتی که خداوند بزرگ در این ماه بر میهمانانش می بارد، آن قدر شگفت که شنیدنش انسان را به وجد می آورد و محبت حضرت حق را در دل، چندین برابر می کند.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله وسلم) با بشارتی باور نکردنی کام میهمانان خدا را شیرین ساخته اند، آنجا که می فرمایند: «نفس کشیدن شما در این ماه، پاداش تسبیح گویی دارد و خواب شما عبادت خدا محسوب می شود»^{۲۹}

۲۷- خطبه شعبانیه

۲۸- دعائم الاسلام، جلد ۱ صفحه ۲۶۸

۲۹- خطبه شعبانیه

به راستی در سفره ی احسان الهی رمضان چه چیزها که یافت نمی شود!!!
خواب باشی واجرعبادت برایت منظور کنند! نفس بکشی و برایت پاداش
ذکر بنویسند! فقط به برکت ظرف زمانی شریفی که در آن به سر میبری.
حال تصور کنید ماهی که در آن خوابش را عبادت محسوب کنند، عبادتش
را چگونه پاداش می دهند. و شب و روزهایی که تک تک نفس هایت را
ذکر خدا به حساب می آورند، ذکر خدا را چگونه مزد خواهند داد!!!

پیامبر اکرم (صلی الله علیه واله وسلم) می فرمایند: «هر کس روزه، او را از
خوردن غذایی که اشتهای آن را دارد باز دارد، بر خداست که او را از غذای
بهشتی سیر فرموده و از نوشیدنی بهشتی به او بنوشاند.» به راستی چند
ساعت روزه داری، انسان را سزاوار چنین لطفی می سازد؟! حق آن است
که فقط کرم و بزرگی اکرم الاکرمین است که عملی اندک را چنین پاداشی
بزرگ عطا می فرماید.

احسان ویژه ی این ماه پربرکت به اینجا ختم نمی شود که در این سفره
، چشم روشنی های دیگری نیز مهیاست. امیرالمومنین (علیه السلام) نه
فقط خواب روزه دار را عبادت و سکوتش را تسبیح و دعایش را پذیرفته
می دانند، بلکه عمل او را دو چندان می شمارند^{۳۰}.

نمونه ی این مضاعف شدن عمل آن چیزی است که پیش از این در مورد
قرآن نیز آوردیم. وقتی به تلاوت یک آیه از قرآن در این ماه، پاداش تلاوت
تمام کتاب خدا تعلق می گیرد، در مورد سایر اعمال نیک نیز می توان
دورنمایی شگفت تصور کرد.

۸- ماه رمضان، زمان درک فقرا و گرسنگان است

فقر و محرومیت از اموری است که درک آن به آسانی ممکن نیست و با دیدن و شنیدن میسر نمی شود؛ بلکه باید آن را از نزدیک تجربه و لمس کرد. اما بسیاری از ما امکان لمس آن را نداریم مگر زمانی که به فرمان خداوند، روزه دار باشیم.

در طول ماه مبارک رمضان، بیش از همه به یاد گرسنگانی می افتیم که نه مترصد اذان مغرب، که چشم انتظار رسیدن لقمه ای نان اند. محرومانی که ساعت های طولانی را با گرسنگی سر می کنند و با سختی و رنج، دست و پنجه نرم می کنند و این خود، تجربه ی ارزشمندی است که دل را نرم کرده و به رحم می آورد.

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: علت روزه گرفتن آن است که به سبب آن، دارا و نادار برابر شوند زیرا ثروتمند گرسنگی را احساس نکرده تا به فقیر رحم کند.^{۳۱}

اساساً گرسنگی، دل را رقیق می کند و به رأفت وامی دارد و درک حال گرسنگان انسان را به سمت احسان به آنان و رسیدگی به وضعیت دردناکشان سوق می دهد. درست به همین دلیل است که یکی از سفارشات مهم پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در این ماه احسان به فقرا و درماندگان است.^{۳۲}

تجربه نیز نشان داده که میزان انفاق در این ماه به طور چشمگیری از سایر ماه ها بیشتر و بالاتر است و این نشانه ی اثر مثبت روزه داری در درک حال ضعفا و فقر است.

از دیگر سفارشات ویژه ی این ماه، افطاری دادن و اطعام مؤمنین است که

۳۱- بحارالانوار، جلد ۹۶ صفحه ۳۷۱

۳۲- خطبه شعبانیه

با همین موضوع رابطه روشنی دارد؛ چرا که اطعامی که در دستورات دینی مورد تأکید قرار گرفته، گستردن سفره ای است که در آن غنی و فقیر درکنار یکدیگر و بدون هیچگونه تفکیکی پذیرایی شوند و ناگفته پیداست که چنین اطعامی، چگونه با حفظ شئون ضعفا، آن ها را دستگیری می کند. و البته تردیدی نیست که در این امر نیز چون سایر عبادات و اعمال این ماه، توجه به خلوص نیت بسیار ضروری است، اینکه انگیزه و قصد مؤمن از این کار فقط رضایت پرودگار باشد نه خدای نا کرده نمایش دارایی و به رخ کشیدن آن یا تقلید از سایرین و آداب و رسوم. چنین افطاری دادن است که بنا به فرمایش رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و اله وسلم) انسان را از بند گناهان آزاد و از آتش دوزخ نجات می بخشد.^{۳۳}

۹- ماه رمضان، ماه تقدیر است.

از ویژگیهای بسیار ارجمند ماه پربرکت رمضان، وجود شب قدر در اثنای این ماه شریف است. شبی که به شهادت قرآن کریم از هزارماه برتر و بالاتر است.^{۳۴}

شب قدر چنانچه از اسمش پیداست، شب تعیین مقدرات و امضاء آن هاست.

طبق روایات، در این شب شریف، میزان روزی و نیز طول عمر بندگان و سایر امور آنان برای مدت یک سال مشخص می گردد و در واقع آخرین مراحل مشیت الهی در این شب تعیین شده و پس از آن تغییر و تبدیلی انجام نمی شود.

شب قدر شبی است که در آن قرآن کریم بر قلب مبارک پیامبر رحمت نازل شده است و جالب این جاست که نه فقط در دوران حیات پیامبر که

۳۳- همان

۳۴- سوره قدر

به صراحت قرآن کریم هر سال در شب قدر، فرشتگان به اذن الهی از عالم بالا فرود می آیند و تقدیرات عالم را نازل می کنند و این خود دلیل روشن و آشکاری است بر اینکه خداوند عالم در هر دورانی بر روی زمین حجت و خلیفه ای دارد؛ چرا که فرشتگان باید این مقدرات را بر کسی نازل کنند که شایستگی این امر را داشته باشد و او کسی نیست جز انسان کامل عصر خویش.

اساساً امیر ضیافت الهی در ماه رمضان، انسان کامل هر عصر و در دوران ما، امام عصر (علیه السلام) است. این میهمانی با شکوه به افتخار او ترتیب یافته و میهمان اصلی اوست و سایر مؤمنین به برکت وجود او بر سر سفره ی رمضان می شوند و شب قدر اوج این عظمت آشکار می شود. به فرموده ی قرآن کریم ملائکه و روح به اذن پروردگارشان همه ی امور را بر وی نازل می کنند.

آری در طول این شب مبارک، وقایع با ارزشی در محضر امام عصر (علیه السلام) اتفاق می افتد و مطالب بسیار مهمی بر وجود مقدس ایشان عرضه می شود.

۱۰- ماه رمضان، ماه کسب سلامتی است.

نمی توان از ماه رمضان سخن گفت اما از این ویژگی آن غفلت کرد که در ماه مبارک رمضان جسم انسان به واسطه ی روزه داری و کم شدن میزان ورودی هایش به گوهر ارزشمند سلامتی دست می یابد و بسیاری از بیماری ها را مهار می کند و تردیدی نیست که یکی از اثرات قطعی روزه، سلامتی است. چنانچه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در یک نسخه ی درمانی می فرمایند: «روزه بگیری تا سالم باشی»^{۳۵}

آری معده، خانه ی همه ی بیماری ها و روزه داری درمان بسیاری از

بیماری هاست.

خوردن و آشامیدن زیاد و بیش از اندازه ی لازم ، جسم را خسته و بیمار می کند و برای رفع این خستگی و فشار، روزه بهترین و مؤثرترین کار است.

مجال یک استراحت چند ساعته به دستگاه گوارش دادن، از فواید قابل لمس ماه رمضان است که همه ی روزه داران آن را تجربه کرده اند. احساس سبکی و نشاط پس از ماه رمضان قابل انکار نیست و این حاصل یک تغییر جدی سی روزه در برنامه ی غذایی یک مومن روزه دار است.^{۳۶} اکنون پس از آگاهی از این همه برکات ارزشمند این ماه ، شاید مفهوم این کلام رسول اکرم (صلی الله علیه واله وسلم) برایمان روشن شود که در آستانه ی ماه مبارک رمضان سه بار فرمودند: سبحان الله ، به استقبال چه ماهی می روید و عجب ماهی به شما روی می آورد؟!!!! و درمقامی دیگر فرمودند : اگر بنده ارزش ماه رمضان را بداند آرزو می کند که سراسر سال رمضان باشد.^{۳۷}

از درگاه حضرت احدیت عاجزانه مسئلت داریم در این ماه شریف بهترین
توفیقات را شامل حال همه دوست داران قرآن و اهل بیت بفرماید.

طراحی و صفحه آرایی: خلیفه ۱۹۳۶۹-۹۱۳۳۰

